

INSTITUT FOR
MENNESKE
RETTIGHEDER

REFORM AF
INDSATSEN MOD
UNGDOMS-
KRIMINALITET

DE RETSSIKKERHEDSMÆSSIGE
ASPEKTER

- HVAD SIGER MENNESKERETTEN?

MONITORERINGSCHEF
CHRISTOFFER BADSE

THE DANISH
INSTITUTE FOR
HUMAN RIGHTS

BØRNE-
KONVENTIONEN
- GENERELLE
PRINCIPPER

- 1) ikke-diskrimination;
- 2) Barnets tarv;
- 3) Retten til udvikling og
- 4) Retten til at blive hørt

KONVENTIONER

ARTIKEL 40

BØRNE-

KONVENTIONEN

Behandling i retssager

- 1) Det sigtede barns ret til at bevise sin uskyld, til retshjælp og til retfærdig, retslig behandling.
- 2) Statens forpligtelse til at tage særlige hensyn til unge lovovertrædere, herunder til fastsættelse af en minimumsalder for strafbare forhold.
- 3) Sanktioner mod børn skal bygge på rehabilitering i stedet for straf.
(forkortet version – Børnerådet)

KONVENTIONER

RETSGARANTIER & UNGDOMS- KRIMINALITET

- Artikel 6 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention; Retten til en Retfærdig Rettergang
- Artikel 14 i FNs Konvention om Borgerlige og Politiske Rettigheder:

”I sager mod unge mennesker skal rettergangen gennemføres under hensyntagen til de pågældendes alder og ønskeligheden af at fremme deres resocialisering.”

THE DANISH
INSTITUTE FOR
HUMAN RIGHTS

UNGDOMS-
KRIMINALITET I DK

- BØRNEKOMITEEN
(SEPTEMBER 2017)

Komitéen tilskynder særligt til, at deltagerstaten:

(a) Hurtigt vedtager og gennemfører det system til forebyggelse af ungdomskriminalitet, samt integrerer fuldt ud Riyadhretningslinjerne

THE DANISH
INSTITUTE FOR
HUMAN RIGHTS

UNGDOMS-
KRIMINALITET I DK
(FORSAT)

- BØRNEKOMITEEN

Komitéen tilskynder særligt til, at deltagerstaten:

- Lægger vægt på forebyggelsespolitikker, som fremmer en vellykket socialisering og integration of alle børn, særligt gennem familien, lokalsamfundet, skoler mv.

UNGDOMS-
KRIMINALITET I DK
(FORSAT)

- BØRNEKOMITEEN

Komitéen tilskynder særligt til, at deltagerstaten:

- hurtigt etablerer specialiserede ungdomsdomstole og -procedurer med passende menneskelige, tekniske og økonomiske ressourcer,
- udpeger særlige børnedommere og sikrer, at disse modtager den nødvendige uddannelse og oplæring;

THE DANISH
INSTITUTE FOR
HUMAN RIGHTS

UNGDOMS-
KRIMINALITET I DK
(FORSAT)

- BØRNEKOMITEEN

Komitéen tilskynder særligt til, at deltagerstaten:

- Fremmer brugen af udenretslige foranstaltninger i situationer, hvor børn står anklaget for at have begået strafbare forhold, herunder foranstaltninger såsom alternativ straf, prøveløsladelse, mægling, rådgivning og samfundstjeneste

THE DANISH
INSTITUTE FOR
HUMAN RIGHTS

INTERNATIONALE RETNINGSLINJER

- FNs standardminimumsregler for retspleje over for mindreårige ("Beijing-reglerne") fra 1985
- FNs Retningslinjer for forebyggelse af ungdomskriminalitet ("Riyadh-retningslinjerne") fra 1990
- Børnekomiteens Generelle Bemærkning nr. 10 fra 2007 om børns rettigheder i forbindelse med ungdomsretspleje

RETSSIKKERHEDS-
MÆSSIGE
HENSYN
- EN RETFÆRDIG
RETTERGANG

- Ingen tilbagevirkende kraft
- Uskyldsformodningen
- Retten til at blive hørt (og til at tie)
- Retten til at effektiv deltage i processen
- Retten til at blive informeret om anklagerne
- Ret til juridisk eller anden bistand (gratis)
- Ret til tilstrækkelig tid til forberedelse
- Ret til en afgørelse uden forsinkelse
- Forældre bør deltage for at støtte barnet
- Forældre bør ikke straffes for barnets handlinger
- Frihed fra selvinkriminering og udnyttelse af barnets alder og modenhed

THE DANISH
INSTITUTE FOR
HUMAN RIGHTS

RETSSIKKERHEDS
MÆSSIGE
HENSYN
- EN RETFÆRDIG
RETTERGANG

- Ret til appel (Vil afgørelsen kunne påklages til Ankestyrelsen og domstolene?)
- Gratis tolkning
- Beskyttelse af privatlivet (fx for at undgå stigmatisering)

THE DANISH
INSTITUTE FOR
HUMAN RIGHTS

RETSSIKKERHEDS-
MÆSSIGE
HENSYN
(ORGANISERING,
STRAF MV.)

- Kompetent, uafhængig og upartisk
- Proportionalitet i sanktionen/straffen/reaktionen
- Alternativer til straf/frihedsstraf bør prioriteres
- Etablering af specialiserede enheder inden for domstole, politi anklagemyndighed mv.
- Etablering af ungdomsdomstole eller specialiserede dommere
- Løbende evaluering

THE DANISH
INSTITUTE FOR
HUMAN RIGHTS

RETSSIKKERHEDS-
MÆSSIGE
HENSYN
(ORGANISERING,
STRAF MV.)

- Kompetent, uafhængig og upartisk
- Proportionalitet i sanktionen/straffen/reaktionen
- Alternativer til straf/frihedsstraf bør prioriteres
- Etablering af specialiserede enheder inden for domstole, politi anklagemyndighed mv.
- Etablering af ungdomsdomstole eller specialiserede dommere
- Løbende evaluering

GÆLDER RETS-
GARANTIERNE
VED TILTAG FOR
BØRN UNDER 15
ÅR?

”Administrative afgørelser om iværksættelse af sociale foranstaltninger over for en ung eller et barn for at sikre barnets udvikling og trivsel er ikke afgørelser om anklager for en forbrydelse i EMRK artikel 6’s og Børnekonventionens artikel 40’s forstand.

De processuelle retsgarantier, som gælder ifølge disse bestemmelser, finder således ikke anvendelse på sådanne afgørelser.”

REU, Alm.del - 2017-18 – Justitsministeren Svar på Spørgsmål 127: Spm. om at et barn under 15 år kan stemples som ”kriminelt” og gøres ansvarlig for ”kriminelle” handlinger med deraf følgende sanktioner uden overholdelse af de krav til en retfærdig rettergang, til justitsministeren

INSTITUT FOR
MENNESKE
RETTIGHEDER

SVAR PÅ
SPØRGSMÅL

Såfremt ungepålæg og forbedringsforløb anses som sociale foranstaltninger for at sikre barnets udvikling og trivsel så er svaret:

Nej – retsgarantierne gælder ikke direkte.

Hvad gælder så?

HVAD GÆLDER SÅ?

Udover Børnekonventionens generelle principper, anbefaler FNs standardminimumsregler for retspleje over for mindreårige ("Beijing-reglerne"), at de retssikkerhedsmæssige garantier også udstrækkes hinsides straffesystemet (rule 3):

”Efforts should be made to extend the principles embodied in the Rules to all juveniles who are dealt with in welfare and care proceedings”

Ligeledes vil den civile del af EMRK artikel 6 (stk. 1) finde anvendelse, når der træffes afgørelse om borgerlige rettigheder og forpligtelser – særligt ifht. hensynet til en uafhængig og upartisk domstol og artikel 13 om effektive retsmidler.

HVAD GÆLDER SÅ? DOMSTOLS- PRØVELSE

Ligeledes vil den civile del af EMRK artikel 6 (stk. 1) finde anvendelse, når der træffes afgørelse om borgerlige rettigheder og forpligtelser – særligt ifht. hensynet til en uafhængig og upartisk domstol og artikel 13 om effektive retsmidler.

Fuld domstolsprøvelse

Ved en efterfølgende behandling/kontrol (faktum/jus) ved det almindelige domstolssystem af en afgørelse fra ungdomskriminalitetsnævnet, så viser EMDs praksis, at strukturen (formodentligt) vil blive accepteret.

INSTITUT FOR
MENNESKE
RETTIGHEDER

SOCIALT TILTAG
ELLER
(STRAFFERETLIG)
SANKTION?

”sager mod mindreårige, der er under den kriminelle lavalder, og derfor ikke kan straffes for en forbrydelse, kan [...] være en straffesag i konventionens forstand, når den unge har begået en lovovertrædelse og kan pålægges sanktioner, herunder anbringelse i center for unge lovovertrædere”

Jon Fridrik Kjølbro: »Den Europæiske
Menneskerettighedskonvention
- for praktikere«, 4. udg. s. 489

EMD-PRAKSIS:
SOCIALT TILTAG
ELLER
(STRAFFERETLIG)
SANKTION?
KRITERIER

Hvis der tale om en anklage for en forbrydelse (criminal charge) finder EMRKs artikel 6 anvendelse.

EMD inddrager følgende kriterier:

- Hvordan er handlingen/bestemmelsen klassificeret i det nationale system?
- Overtrædelsens karakter (retter forbuddet sig mod alle borgere?)
- Bedømmelse af udvist skyld
- Karakteren og intensiteten af den pågældende sanktion (fx frihedsberøvelse)

Der er tale om en helhedsvurdering fra EMD.

EMD dom af 8. juni 1976 Engel m.fl. mod Holland og andre EMD domme

EMD-PRAKSIS:
SOCIALT TILTAG
ELLER
(STRAFFERETLIG)
SANKTION?
KRITERIER

FAKTUM:

- 12-årig dreng – under den kriminelle lavalder, placeret på en lukket tilbageholdelsesfacilitet (overvågning og streng disciplin) for unge lovovertrædere (domstolsafgørelse). Forbrydelse: angivelig afpresning af en 9-årig.

EMDs vurdering

- Underordnet om sagen er kategoriseret formelt som straffesag
- Anbringelse var direkte konsekvens af kriminalitet som drengen angiveligt havde begået.
- Sanktionen indeholdt klare elementer af straf og afskrækkelse
- Manglende uddannelsesmæssigt formål

EMDs Konklusion

- Samlet vurdering: der var tale om en straffesag
- Manglende retsgarantier = krænkelse af artikel 6 om retfærdig rettergang.

INSTITUT FOR
MENNESKE
RETTIGHEDER

Tak